

Il rumen

Linguatg neolatin en conturn slav

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **Il rumen occupa in agen plaz en la famiglia dals linguatgs neolatin.** Alfred Suter, lector a l'Universitad da Turitg, ha gist preschentà la vierva da Rumènia, Moldova e pliras cuminanze dal Balcan en in referat organisà da la Scola auta populara da Turitg.

In dessert rumen a Vienne

Il referent ha defini il rumen «il pli europeic da tuts linguatgs europeics». Sco las linguas scandinavas, dovrà l'artitgel defini en posiziun enclitica, pia sco desinenza dal substantiv; «flur» e «sien» han num «floare» e «somm», ma «la flur» ed «il sien» han num «floarea» e «sommul». La materia dal rumen è latina; el ha schizunt salvà plets latins pers en ils blets linguatgs neolatin, sco «alb» ch'ìls

plis han substitui cun in adjectiv german («bianco», «blanc» euv.), ubain «mai» («pli», dal latin «magis»), substitui per talian («più») e franzos («plus») d'in auter adverb latin, ma che viva anc adina cun il senn da «pli» en la Peninsla iberica (catalan «més», spagnol «más», portugais «mais»). Suter ha menziunà il cas remartgabel dal substantiv latin «placenta» («turta», «petta») che viva en rumen sco «placinta» («turta sfegliada cun pasteta»); l'ungarais en Transilvania ha surpiglià lez dessert sco «palacsinta» ch'è lura i Danubi ensi e vegni «Palatschinke», pelpli cun il «-n» dal plural tudestg, en la Vienna imperiala, pia in'omletta cun emplenida che n'ha tuttina nagut da far cun il schambun. Ma la noda dal rumen è ch'el ha surpiglià blets plets slavs, cunzunt ord il linguatg bulgar medieval da la liturgia ortodoxa, dentant er

en la domena da las emeziuns, per exempel «drag» («char» en il senn d'«amà»). Ils scripturs rumens dal 19avel secul han lur incorporà blets plets franzos, latins e talians en lur linguatg. Suter ha dà plis exempels da texts rumens, t. a. in'inscripziun da fossa nua che la vaiva fa dir a ses um barmier: «Acum draga mea sotie te-am lasat in vaduvie», pia: «Ussa, mia chara consorta («sotie» deriva da «sotia»), t'hai laschada sco vaiva». La furmla dal batten tuna: «In numele Tatalui si al Fiului si al Duhului sfânt» («En num dal Bab e dal Figl e dal Spiert sontg»); la desinenza «-lui» è l'artitgel dativ, «duh» per «spiert» deriva dal slav. In tal referat dat quaida da savair dapli; bun che Suter, sco lector da rumen, stat tut onn a disposiziun da la giuventetgna che studegia a Turitg!